

Çocuk Ceza İnfaz Kurumlarının Çocuk Tutuklu/Hükümlüler Üstündeki Psikolojik Etkileri

Ayhan Erbay¹

Özet

Suçta sürüklenen çocukların yetişkinlere göre oransal olarak daha fazla tutuklandığı ülkemizde cezaevinin yarattığı fiziksel kısıtlanma ve cezaevi rejiminin psikolojik olarak yıpratıcılığı karşısında çocuk tutuklu ve hükümlülerin sonuçları itibariyle oldukça ağır travmaya uğradıkları ve uzun süren psikolojik tedaviye ihtiyaç duyacakları anlaşılmaktadır. Ülkemizde taraf olduğu uluslararası belgelerde çocukların tutuklanması veya hapis cezasına çarptırılmaları halinde takip edilmesi gereken ilkelere ve ulusal mevzuatta yer alan hükümlerde çocukların üstün yararının korunması esastır. Bu kapsamda çocukların tutuklanması ve/veya hapis cezasına çarptırılması halinde çocukların fiziksel olarak soyutlanması yerine alternatif uygulamalar tercih edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: suçta sürüklenen çocuk, cezaevi, psikolojik etkiler, çocuğun üstün yararı.

Abstract

Due to physical limitations and the psychological abuse of the prison regime lead to severe trauma and long-term psychological care for the consequences of incarceration for juveniles. In international documents where Turkey as a co-signed country, it is essential to protect the best interests of children in the principles that are to be followed in case of arrest or imprisonment of the children and in the provisions of the national legislation. In this context, if children are arrested and / or sentenced to imprisonment, alternative practices should be enacted rather than physical isolation.

Keywords: juvenile, imprisonment, psychological effects, best interest of children

¹ Ayhan Erbay, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Doktora öğrencisi.

The Psychological Effects of Incarceration on Juveniles

GİRİŞ

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün Nisan 2017 tarihi itibariyle yayımladığı istatistiklere göre tutuklu ve/veya hükümlü olan toplam çocuk sayısı 2.491'dir. (Bkz. Tablo 1). Tutuklu bulunan çocukların oranı %69 iken, hükümlü olanların oranı ise %31'dir. Yetişkinlerde ise bu oranlar sırasıyla %14,3 ve %75,7'dir. Bu verilerden hareketle, çocukların ve yetişkinlerin tutuklanmasına dair karar sayıları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmaktadır. Tutuklamaya ilişkin güvenlik tedbirleri Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Buna göre: şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların olması halinde ve/veya şüpheli veya sanığın delilleri yok etmeye, gizlemeye veya değiştirmeye çalışacağı izleniminin oluşması ve tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunacağı davranışına sahip olması durumunda tutuklama kararı verilebilmektedir (Ceza Muhakemesi Kanunu, 100/2-a,b,1,b2). Çocuk ve yetişkin yönünden tutuklama oranları değerlendirildiğinde çocukların yetişkinlere göre 5 kat daha fazla tutuklandığı fakat, CMK 100. maddede yer alan davranışların suça sürüklenen çocuk tarafından sergilenme becerisi ile yetişkin sanık tarafından ortaya konması arasında çocuk lehine bir durum söz konusu iken uygulamada çocuğun yetişkine göre kaçma, delil karartma, tanık ve mağdura baskı kurma gibi davranışları daha fazla sergileyeceği beklentisi olduğu bu nedenle yetişkinlerden oransal olarak daha fazla tutuklandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 1. Tutuklu ve hükümlü sayıları (Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, 2017)

Yaş Gruplarına Göre Dağılım	Hükümlü			Tutuklu			Genel Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T
12 ve 17 Yaş Arası (18 Yaşından Gün Almamış Çocuk)	749	26	772	1.670	49	1.719	2.416	75	2.491
18 ve 20 Yaş (Genç)	5.577	136	5.713	3.382	159	3.541	8.959	295	9.254
21 ve 39 Yaş (Genç-Orta Yetişkin)	99.557	3.259	102.816	15.360	752	16.112	114.917	4.011	118.928
40 ve 64 Yaş (İleri Yetişkin)	47.050	2.166	49.216	4.721	255	4.976	51.771	2.421	54.192
65 ve 79 Yaş (Yaşlı)	2.344	85	2.429	159	9	168	2.503	94	2.597
80 Üstü (İleri Yaşlı)	119	5	124	8	0	8	127	5	132
Yaş Grubu Bilinmeyen	7	1	8	7	0	7	14	1	15
Toplam	155.400	5.678	161.078	25.307	1.224	26.531	180.707	6.902	187.609
K=Kadın, E=Erkek, T=Toplam									

Kaynak: Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN TUTUKLANMASI

Çocukların tutuklanması halinde pek çok sorun ortaya çıkmaktadır. Çocuklara uygun kurumların bulunmaması veya kullanılmaması, tutuklamanın ceza gibi kullanılması, yetişkin kurumlarının kullanılması, tutukluluk süresinin çocuğa zarar verecek ve adil olmayacak uzunluğu önemli problemlerdir (Siegel-Senna, 1981; aktaran Oral, 2004). Tutuklamanın, çocuğa fiziksel ve psikolojik zarar verdiği bilindiği için (Fraizer ve Cochran, 1986; aktaran Oral, 2004), istisnai hallerle sınırlı olarak tutuklama kararının verilmesi gerektiği ve tutuklama yerine alternatif tedbirlere başvurulmasının tercih edilmesi Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları'nda da ifade edilmiştir (Havana Kuralları, mad. 17) Söz konusu önlemler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Birleşmiş

Milletler Asgari Standart Kuralları'nda (Pekin Kuralları) yakın gözetim, yoğun bakım veya bir aile yanına yahut eğitim kurumuna yerleştirme ve benzeri uygulamaların yürütülebileceği ifade edilmiştir (Pekin Kuralları, mad.13)

Tutuklamanın zorunlu hallerde başvurulacak bir tedbir olduğu, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 19/3 maddesinde de belirtilmiştir. Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu'nun 19. maddesinde de aşağı haddi 3 yılı aşmayan hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren fiillerden dolayı, kovuşturma ve yargılama safhasında küçükler hakkında tutuklama kararı verilemeyeceği belirtilmiştir. Kanun koyucu, böylelikle küçükleri cezaevinin olumsuz koşullarından korumak istemiştir (Uluğtekin, 1991). 2005 yılında yayımlanarak yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanununun 21. maddesinde 15 yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınır beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerden dolayı tutuklama kararı verilemeyeceği bildirilmekle yasa koyucunun çocukların tutuklanmasına ilişkin düşüncesinin çocuk lehine olduğu anlaşılmaktadır.

Çocuğu cezaevinde tutmanın amacı, onu yeniden toplumsallaştırma, toplumla bütünleştirme olmalıdır. Yoksa amaç, filini ödettirmek için özgürlüğünü uzun süre kısıtlamak olmamalıdır. Soruşturma organları ve Çocuk Mahkemeleri, tutma süresini mümkün olan en kısa süreye indirmek için bu işlemlerin süratle yapılmasına öncelik vermelidir. (Havana Kuralları, mad. 17) Çünkü çocukların kurumda uzun süreli kalması, çocuğun toplumdan uzaklaşmasına ve yeniden topluma dönüşlerinde uyumsuzluk göstermelerine neden olacaktır. (Sevük, 1998). Öte yandan, Donay ise (1978) çocukların tutuldukları kurumların adının değişmesi gerektiğini çünkü kurumun cezaevi olarak adlandırılması halinde temel işlevinin cezalandırmak olduğu anlamına geleceğini ileri sürmektedir.

215 hükümlü çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada (Uluğtekin, 1991), mahkûmiyet süresi ile kurumda sorunu olma arasında ilişki olduğu, uzun süreli mahkûmiyetin çocuk üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceği ve sorunları daha da arttırabileceği sonucuna varılmıştır. Ancak, uygulamada maalesef çocukların tutukluluk süreleri çok uzun olabilmektedir. Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutukevi'nde yapılan incelemede –idari makamlarca tutuklu çocukların ortalama 3 ay kaldığı beyan edilmiş olmasına rağmen– 1

yılın üzerinde tutukluluk süresi olan çocukların bulunduğu tespit edilmiştir. (TBMM İnsan Hakları Komisyonu İnceleme Raporu; aktaran Oral, 2004)

Havana Kuralları gereğince, tutuklu küçükler masum sayılır ve buna göre muamele görürler (mad. 17). Tutuklu olarak yargılanmakta olan çocuklara, Birleşmiş Milletlerce kabul edilen Hükümlülerin İslahı İçin Asgari Standart Kuralları'nın tanıdığı tüm haklar tanınmalıdır. (Pekin Kuralları, mad. 13.3)

Tutuklu olarak yargılanmakta olan küçükler, yetişkin olan suçlulardan ayrı bir kurumda veya aynı kurum içinde ayrı bir bölümde tutulmalıdır. (Pekin Kuralları, mad. 13.4) Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu Kanunu 37.maddede ve Cezaların İnfazına Dair Tüzük 107.madde de tutuklu olan küçüklerin küçüklere mahsus cezaevinde ya da büyüklere ait cezaevlerinin ayrı bölümlerinde bulundurulacakları belirtilmiştir (Oral, 2004)

Ankara, Elazığ, İzmir ve Sinop'taki kurumlarda yapılan bir araştırmada, koğuşlarda 30'dan fazla kişinin bulunduğu tespit edilmiştir. 478 çocuktan % 16'sı koğuştaki çocuk sayısının 1-5 arasında olmasını istediğini belirtirken, % 36'sı 5-10 arasında olmasını istemiştir. Diğer çocuklar ise, mevcut koşulları kabullenmiş olmanın verdiği durumdan dolayı hiç olmazsa bu sayıyı azaltma isteği ile 10-15, 15-20 arasında olması isteğinde bulunmuşlardır (Sevük, 1998). Koğuşlarda 20 kişiden fazla kişinin kalması, çocuğun kurumda rahatsız olması ve mahremiyet hakkına engel oluşturması yanında, birbirlerine uyum sağlamalarını zorlaştırmakta ve gruplaşmalara neden olmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre, koğuşlarda en çok (% 34) gürültü ve temizlik kurallarına uyulmaması gibi nedenlerden dolayı kavgaya çıkmaktadır (Sevük, 1998). Bu nedenle, Havana Kuralları'nın 33. maddesinde de belirtildiği gibi, koğuşların küçük olması uygun olacaktır.

ÇOCUK CEZA İNFAZ KURUMLARI

Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 11. maddesinde çocuk tutukluların barındırıldıkları kurumlar eğitim ve öğretime dayalı, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan yerler olduğu belirtilmiştir. Ceza infaz kurumlarının temel fonksiyonu çocuklar yönünden eğitim almaları ve belirli becerileri kazanmalarına yöneliktir.

Böylelikle, toplumsal değer ve normlar dışında hareket ederek cezalandırılan çocukları eğitim ve öğretim faaliyetleri ile topluma uyumlu hale gelmeleri, sorumluluk almaları, toplumsal norm ve değerlere saygılı olmaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

Adalet Bakanlığı verilerine göre (2017) Türkiye’de toplamda üç tane çocuk kapalı ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bunlar İstanbul-Maltepe, İzmir ve Ankara’da yer almaktadır. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü çocuk ceza infaz kurumları ile ilişkili olarak verdiği bilgilerde bu kurumların kaloriferli oldukları, dersane, kütüphane, müstakil yemekhane, mutfak, çamaşırhane ve terapi salonları gibi çeşitli amaçlara hizmet eden mekanlara sahip olduğunu, bulunan cezaevinde mahkemelerce tutuklanmış olup yargılamaları devam eden çocuklar barındırıldığını ifade etmektedir (<http://www.cte.adalet.gov.tr/>, erişim tarihi: 24/04/2017).

Çocuk Eğitim Evleri

5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 15. maddesinde Çocuk Eğitimevleri; çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülerek yerine getirildiği tesisler olarak tanımlanmaktadır. Bu kurumlarda, çocuk kapalı ceza infaz kurumlarından farklı olarak firara karşı engel yoktur ve kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanmaktadır.

Adalet Bakanlığı verilerine göre (2017) Türkiye’de Ankara ve İzmir’de olmak üzere toplam 2 adet çocuk eğitim evi bulunmaktadır. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü çocuk ceza infaz kurumları ile ilişkili olarak verdiği bilgilerde bu kurumların kapasitelerinin 100 ile 250 kişi arasında değiştiği; kaloriferli oldukları, revir, sinema, konferans salonu, müstakil yemekhane, yatakhane, tam teşekküllü mutfak soğuk hava deposu, bulaşıkhanesi, çamaşırhane, berber, kütüphane, spor alanları ve iş atölyelerinin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bu kurumlarda suç işledikleri zaman 12 ile 18 yaşları arasında bulunan ve cezasını çekmeye başladığında 18 yaşını doldurmayan hükümlü çocuklar barındırılmakta, 18 yaşını doldurup da buldukları kurumda herhangi bir eğitim kurumuna devam eden çocukların, cezaevi idaresinin de uygun görmesi şartıyla devam ettikleri eğitim programlarını tamamlayabilmeleri açısından 21 yaşına

kadar kalmalarına müsaade edildiği ifade edilmektedir (<http://www.cte.adalet.gov.tr/>, erişim tarihi: 24/04/2017).

CEZAEVİNİN ÇOCUKLAR ÜSTÜNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Holman ve Ziedenberg (2007) tarafından yürütülen bir araştırmada, tutuklanarak kapalı cezaevlerine veya başka kurumlarda kilit altında tutulan duruşma günü bekleyen çocukların ailelerinden ve çevrelerinden hem fiziksel olarak hem de duygusal olarak koptukları; genellikle fazla kalabalık, eğitimsiz personelin çalıştığı, ihmal ve şiddetin sıklıkla meydana geldiği kurumlarda tutulmasının çocuklarda tedavisi uzun süre gerektiren ruhsal bozukluklar ortaya çıktığını bulmuşlardır.

Forest, Tambor, Riley, Ensminger ve Starfield (2000) tarafından yapılan bir araştırmaya göre tutuklu olan çocukların %35'i cezaevine konulduktan sonra depresyona girdikleri bulunmuştur.

Mace, Rohde ve Gnau (1997) tarafından yapılan araştırmada tutuklu çocuklarda ruhsal bozuklukların hızlıca geliştiği, kalınan çevrenin fiziki şartlarındaki olumsuzluk bir araya geldiğinde tutuklu çocukların kendine zarar verme ve intihar eğilimine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Bezruki, Varana ve Hill (1999) tarafından yapılan araştırmaya göre suçta sürüklenen çocukların tekrardan suçta sürüklenmesindeki en önemli etken daha önce cezaevine girip girmediğidir. Araştırmaya göre ikinci defa suçta sürüklenen çocukların %3'ünde zayıf aile ilişkileri, %10'nunda çete üyeliği, %16'sında yada dışı silah bulundurma ve %71'nin daha önce cezaevi geçmişi olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak, çocukların cezaevinde tutulmasının ikinci defa suçta sürüklenme üzerinde oldukça yüksek bir etkisi olduğu bulunmuştur.

Dishion, McCord ve Poulin (1999) suçta sürüklenen çocukların bir araya getirilerek rehabilite edilmelerine çalışılması istenen iyileşmeyi doğurmayacağını ileri sürmektedirler. Çünkü çocukların sahip oldukları olumsuz özelliklerin grup çalışmalarında dışarıya yansıtacağı ve diğer çocukları etkileyeceği belirlenmiştir. Özellikle antisosyal davranışlara ve antisosyal akranlara sahip olan çocukların tüm grubu etkilemesi mümkün olacaktır.

Shelden (1999) tutuklu olan çocukların tekrar suça sürüklenme oranı ile tutuklu olmayıp sivil toplum kuruluşları aracılığıyla toplumdaki kopmadan, toplumun içinde eğitim ve öğretim programlarına tabi tutulan çocukların tekrar suça sürüklenme oranları anlamlı ölçüde farklılaşacağını iddia etmektedir. Buna göre, fiziksel ve ruhsal olarak ailesinden, çevresinden ve toplumdaki uzaklaştırılmayan çocukların, yapılandırılmış iyileştirme programları aracılığıyla tekrardan suça sürüklenme oranları azalmaktadır.

Kashani, Manning, McKnew, Cytryn, Simonds ve Wooderson (1980) cezaevlerinin fiziki yapısı nedeniyle tutuklu olan çocukların ruhsal sağlıkları olumsuz etkilendiğini öne sürmektedirler. Araştırmacılar yaptıkları çalışmada daha önce ruhsal sağlığının bozulmuş olduğu tanısı almış olan çocukların daha da kötüleştiği, hiçbir tanı almamış çocuklarda ise depresyon semptomlarının yoğun olarak görüldüğünü tespit etmişlerdir. Depresyonun ortaya çıkmasındaki en büyük etkenin çocukların fiziksel ve duygusal olarak ailelerinden ve çevrelerinden alıkonulmuş olmasıdır. Öte yandan, cezaevlerinin kalabalık olması ve tutuklu çocuklar arasındaki şiddet ve kaos ortamı da bu sonucun ortaya çıkmasında etkindir.

Domalanta, Risser, Roberts ve Risser (2003) tarafından gerçekleştirilen 274'ü kadın, 750'si erkek olmak üzere 1024 tutuklu çocuk üzerinde gerçekleştirdiği çalışmanın sonuçlarına göre erkeklerin %26'sında, kadınların %31'inde depresyon gibi duygulanım bozukluğunun ortaya çıktığı; erkeklerin %43'ünün, kadınların %36'sının uyuşturucu madde kullanımına bağlı çeşitli ruhsal bozukluklara sahip olduğu; erkeklerin %25'inde, kadınların %42'sinde kaygı bozukluğunun geliştiği tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan çocukların yarısının cezaevine girmeden önce söz konusu ruhsal bozukluk teşhisi aldıkları, diğer yarısının ise cezaevi koşulları nedeniyle ruhsal bozukluk geliştirdiği bulunmuştur.

Matsuda'nın (2009) cezaevinde yaptığı bir çalışmada tüm tutuklu ve hükümlülerin cezaevinde bulunması nedeniyle travma yaşadıkları, çocukların yetişkinlerden farklı olarak travmaya karşı koymada başarılı olamadıkları, özellikle 15 yaşın altında bulunan çocukların fiziksel ve psikolojik anlamda normal gelişimden saptıkları bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tutuklu ve hükümlü sayılarına istinaden yayımlanan veriler ışığında suçta sürüklenen çocukların yetişkinlere göre daha çok tutuklandıkları ancak hapis cezasının infazının daha az oranda gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ceza infaz kurumunun hangi isimle tanımlandığından çok, kapalı bir yapıda ve dış dünyayla iletişimin kısıtlanması Türkiye'nin de imza attığı uluslararası antlaşmalarda geçen çocuğun yüksek yararına ilkesinin ihlali anlamına da gelebilmektedir. Gerek Pekin Kuralları'nda gerekse de Havana Kuralları'nda suçta sürüklenen çocukların kısa sürelerle de olsa hapsedilmesi yerine alternatif yaptırımlara başvurulması gerektiği açıkça belirtilmektedir. Uluslararası belgelerde yer alan bu hususların gerekçelerinde çocukların yetişkinlere göre daha kırılabilir bir yapıya sahip olmaları ve karşılaştıkları olumsuz durumlarla baş etmelerinin henüz gelişmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle, yetişkinlere uygulanan ceza infaz rejimlerinin çocuklara da aynen uygulanması halinde psikolojik kırılmaların yaşanması kaçınılmaz olabilmektedir.

Çocukların kilit altında tutularak dış dünyayla ve özellikle aileleriyle iletişimlerinin kesilmesi halinde başta depresyon olmak üzere pek çok psikolojik soruna neden olmaktadır. Cezaevi ortamındaki infaz rejiminde iletişim olanaklarının kısıtlanması, yüz yüze görüşmelerin sınırlandırılması, gazete gibi dış dünyaya ait bilgilerin okunabileceği mecmuanın sadece maddi durumu iyi olan kişilere sunulması, uyulması gereken kuralların çocuklar yönünden baskılayıcı olması gibi durumların çocuğun içine kapanmasına, umutsuzluk hissetmesine, çaresiz kalmasına, mutsuz olmasına ve yaşamını değersiz görmesine neden olabilmektedir. Bu gibi nedenlerden dolayı çocukların psikolojik olarak yıpranmalarının önüne geçilememektedir. Sonuçta da, cezaevi deneyiminin yarattığı travma derinleşerek depresyon gibi ağır duygudurum bozukluklarına yol açmaktadır.

Kısa süreli olsa da çocukların tutuklanmaları halinde tekrar suçta sürüklenme oranlarında büyük artışlar gözlemlenebilmektedir. Bu durum, çocuğun tutuklu kaldığı süre içinde temas geçtiği diğer çocukların yönlendirmeleri, suçu kariyer olarak kabul etmeleri ve toplum tarafından etiketlenerek toplumun dışına itilmeleri ile ilişkili olabilmektedir. Bu nedenle, çocukların hem fiziksel hem de psiko-sosyal açılarından ailelerinden ve yaşadıkları

mahalli bölgelerden koparmak, temel gayesi ıslah yoluyla topluma yeniden kişiyi adapte etmek olan cezaevlerinin varlığını sorgulatabilmektedir.

Sonuç olarak, çocukların işledikleri suçlar nedeniyle cezaevinde tutulmasının doğuracağı sonuçlar, cezaevinin ıslah etme ve topluma kazandırma ilkesiyle ters düşeceğinden alternatif yaptırım seçeneklerine yoğunlaşmanın daha etkin sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Özellikle, çocukların erken yaşlarda cezaevi gibi zorlayıcı yaptırımlar nedeniyle travmatize olarak ruh sağlıklarını kaybetmesinin engellenerek daha fonksiyonel, toplumla ve ailesiyle bir arada kalabileceği çözüm stratejileri geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- [1] Adli İstatistikler. (2017). Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü.
- [2] Bezruki, D., Varana, D. and Hill, C. (1999), An Evaluation of Secure Juvenile Detention. Madison WI: Legislative Audit Bureau.
- [3] Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü. www.cte.adalet.gov.tr
- [4] Dishion, T. J., McCord, J, and Poulin, F. (1999), “When Interventions Harm: Peer Groups and Problem Behavior.” American Psychologist Vol. 54, No. 9 p.755-764.
- [5] Donay Süheyl, (1978) “Adalet Bakanlığının Genelgeleri ve İnfaz Hukukumuz”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, S. 1.
- [6] Domalanta, D.D., Risser, W.L., Roberts, R.E., and Risser, J.M.H. 2003. Prevalence of depression and other psychiatric disorders among incarcerated youths. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry 42:477–484.
- [7] Frazier Charles-Cochran John (1986). “Detention of Juveniles its Effects on Subsequent Juvenile Court Processing Decisions” Youth and Society. 17(3). p.286-305
- [8] Forrest, C.B., Tambor, E., Riley, A.W., Ensminger, M.E. and Starfield, B. (2000), “The Health Profile of Incarcerated Male Youths.” Pediatrics. 105(1). 286-291.
- [9] Holman, B. & Ziedenberg, J. (2007). The Dangers of Detention: The Impact of Incarcerating Youth in Detention and Other Secure Facilities. Justice Policy Institute Report.
- [10] Kashani, J.H., Manning, G.W., McKnew D.H., Cytryn, L.,

- Simonds, J.F. and Wooderson, P.C. (1980), "Depression Among Incarcerated Delinquents," *Psychiatry Resources* Volume 3 185-191.
- [11] Mace, D., Rohde, P., and Gnau, V. (1997), "Psychological Patterns of Depression and Suicidal Behavior of Adolescents in a Juvenile Detention Facility." *Journal of Juvenile Justice and Detention Services*. 12(1). p.18-23.
- [12] Matsuda, K.N. (2009). *The Impact of Incarceration on Young Offenders*. US Department of Justice.
- [13] Oral, T.P. (2004). *Tutuklu Yargılamada Kurum İçinde Bakım, Gözetim ve Eğitim*. TBB Dergisi. Sayı: 51.
- [14] Sevük H.Y., (1998). *Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu ile Mücadelede Kurumsal Yaklaşım*. Beta Yayınları. İstanbul.
- [15] Siegel, L. ve Senna J. (1981). *Juvenile Delinquency, Theory, Practice and Law*, St.Paul. Minnesota.
- [16] Shelden, R.G. (1999), "Detention Diversion Advocacy: An Evaluation," *Juvenile Justice Bulletin* Washington, DC: Department of Justice, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.
- [17] Uluğtekin, S. (1991). *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*, Bizim Büro Yayınevi. Ankara.